

Stadsfinanciën en stadsbestuur tot de Opstand (1581)¹

Bart Ibelings

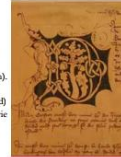
De maartens en poorten van Schoonhoven rond 1520: detail ijn. schilderij/kaart van (waarschijnlijk) Pieter Dirckz. Crabeth.

Voor het bestuur van de stad is geld van levensbelang. Zonder geld kunnen er geen stedelijke voorzieningen worden ingesteld noch onderhouden. De verdediging van de stad tegen het water bijvoorbeeld, of tegen een oorlogszuchtige vijand. Maar ook het uitdiepen van de havens, het onderhoud van de straten en de bewaking van de kwaliteit van brood, vlees en vis waren afhankelijk van de inkomsten en de verdeling van uitgaven door het stadsbestuur.

Hoe zag het financiële beheer van het middeleeuwse Schoonhoven eruit? Een wat vertellen de oude bewaarde cijfers die precies een half millennium oud zijn, over de inkomsten en uitgaven van de stad? Vanwege een gebrek aan bronnen zijn ter vergelijking en betere interpretatie, soms gegevens over Gouda opgenomen.²

Accijnzen, trossiers en stadsrekeningen

Hertog Albrecht gaf als stadshoofd in 1399 Schoonhoven niet alleen de grafelijke hopaccijn (geheven over de bierproductie) in erfpacht, maar bepaalde tevens dat de stad de overige accijnzen maar beleven mocht verhogen of verlagen tot profijt van Schoonhoven. De schout zou voor de burgemeesters van de accijnzen 'utrechtlinge ende outpandinge' doen (dit betekent dat de schout voor de inning van de accijnzen zong moest dragen en zonnodig panding –beslaglegging- uitvoeren). Voor het privilege werd door Jan de bastaard van Blois (omgerekend) een beslag aan de grafelijke trossiere betaald van 150 pond schenken betekende in deze tijd vaak ook betalen!

Versteende initiaal D uit grafelijke trossiersrekening dd. 1391 (NA, AGH inv.nr. 1246 f.1). Dit versieren gebeurde vooral onder het Beleeze huik (1354-1433), in de Bloise rekeningen uit die tijd zekeren tot noot.

Jan was de houthandelaar van graaf Jan van Blois en Sofie van Dalem, stikker en sinds 1395 posteer van Schoonhoven. De betaling zal hij dan wel in zijn functie als baljuw en/of schout hebben gedaan.³ Jammer genoeg wordt niet opgesomd om welke accijnzen het handelde. Ook diende jaarlijks rekening en bewijs gedaan te worden van de opbrengsten der accijnzen. Dergelijke accijnzorekeningen zijn niet bekend, ook de stadsrekeningen, waarin tevens de uitgaven stonden, zijn tot 1660 allemaal verloren gegaan. Gouda verkreeg een vergelijkbaar accijnzorecht al in 1352 van stadshoofd Jan van Beaumont⁴ en stadsrekeningen zijn, met hiaten, vanaf 1437 bewaard. Daarmee ontbrekt voor Schoonhoven een belangrijke serie middeleeuwse bronnen.⁵